Commissie
Ruimtelijke Kwaliteit

Bezoekadres
Weesperplein 8
Amsterdam

Postbus 1409
1000 BK Amsterdam
crk@amsterdam.nl
www.crk.amsterdam.nl

Commisse Aanwijzing Monumenten

Onderwerp	Adviesaanvraag aanwijzing Kattenburgerstraat Marineterrein Gebouw 24
Datum	9 oktober 2023
Commissie	Annuska Pronkhorst (voorzitter/architectuurhistoricus), Freek Schmidt (architectuurhistoricus), Isabel van Lent (architectuurhistoricus), Jacqueline de Graauw (bouwhistoricus)
Secretarissen	Elles van den Hoek, Dik de Roon
Adviseur(s)	Agnes Hemmes, Michel van Dam (Monumenten en Archeologie)

Geachte leden van het College van burgemeester en wethouders,

U heeft de subcommissie Aanwijzing Monumenten van de CRK gevraagd advies uit te brengen over de aanwijzing van Kattenburgerstraat Marineterrein Gebouw 24, een voormalige scheepstimmerwerkplaats, als gemeentelijk monument.
De commissie hanteert bij de advisering de selectiecriteria voor monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten, zoals vastgesteld in de Erfgoedverordening. Zij beoordeelt of dit gebouw voor Amsterdam van belang is vanwege de stedenbouwkundige, architectonische en/of cultuurhistorische waarde. Daarnaast wordt beoordeeld in hoeverre het een gaaf en/of zeldzaam voorbeeld is voor een bepaalde periode of van een bepaald (gebouw)type.

De commissie adviseert u de voormalige scheepstimmerwerkplaats, nu bekend als Gebouw 24, op het aan de Kattenburgerstraat gelegen Marineterrein aan te wijzen als gemeentelijk monument vanwege de hoge stedenbouwkundige, architectuurhistorische en cultuurhistorische waarde. De waarde wordt bepaald door het feit dat de historische functie van dit gebouw nog helder afleesbaar is en doordat het bouwhistorisch hooggewaardeerde onderdelen bevat. Bovendien is het een beeldbepalend onderdeel van een structuur in een gebied met een eeuwenlange marinetraditie stammend uit de tijd van de zeventiende-eeuwse Republiek. Verder is dit het enige en oudste gebouw dat nog bewaard is gebleven uit de negentiende-eeuwse fase van de Admiraliteitswerf.

Cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarde
De voormalige scheepstimmerwerkplaats maakt deel uit van het ensemble van marinegebouwen op het Kattenburgereiland. Het gebouw is veel jonger (rond 1870) dan het gebied. Toch is dit, afgezien van de muur langs de Kattenburgerstraat en fragmentarische resten, het oudste min of meer complete gebouw dat nog op het Marineterrein staat. Het beeld en de structuur van dit gebied worden bepaald door de groenaanleg en de constellatie van utilitaire en representatieve marinegebouwen uit diverse perioden. Ook de langgerekte opzet door de oorspronkelijke ligging langs de, bij de aanleg van de IJtunnel gewijzigde kade is van stedenbouwkundige waarde. Het gebouw vormt de noordwestelijke begrenzing van het terrein waardoor het een belangrijk beeldbepalend element is, vooral gezien vanaf het water.
De bouw van de scheepstimmerwerkplaats, als onderdeel van de 'Rijks Maritiem werf', hoort tot de negentiende-eeuwse ontwikkeling van de Admiraliteitswerf die oorspronkelijk in 1655 werd aangelegd. In 1870 begon een herinrichting van de werf onder leiding van marine-ingenieur B.J. Tideman. De traditionele werf voor houten schepen werd omgevormd tot een destijds modern industrieel complex voor de bouw van ijzeren en later stalen schepen. Walserijen, ovens en gieterijen kregen een plaats op het terrein en in de scheepstimmerwerkplaats werd het houtwerk voor die schepen vervaardigd. Ook de schilders kregen onderdak in dit gebouw.
Het gebouw markeert de overgang van scheepsbouw in voornamelijk hout naar vooral ijzer en staal. Die laatste vragen natuurlijk andersoortig scheepstimmerwerk.

Architectonische waarde
Het lange en relatief smalle pand heeft een architectonische waarde als voorbeeld van een sober, maar zorgvuldig vormgegeven laat negentiende-eeuws utiliteitsbouw. Deze waarde heeft met name betrekking op het exterieur. Als voorbeeld van een scheepstimmerwerkplaats heeft het een typologische waarde.
Belangrijke bouwhistorische interieurwaarden vormen de bijzondere zoldervloer met diagonale delen en de fors uitgevoerde kapconstructie.

Gaafheid, herkenbaarheid en zeldzaamheid
Het exterieur en de hoofddraagconstructie zijn relatief gaaf. Onder andere door de sobere detaillering van het exterieur is de scheepstimmerwerkplaats goed herkenbaar als historische utiliteitsbouw. De aanpassingen van na de oorspronkelijk bouwtijd zijn inherent aan aard en functie van de werkplaats en kenmerkend voor de pragmatische omgang met dit soort gebouwen. Bij vervanging van de ramen werd het historische beeld nauwkeurig in stand gehouden.
Dit is het enig bewaarde gebouw op het Marineterrein uit de negentiende-eeuwse fase, waardoor het zeldzaamheidswaarde heeft. Bovendien behoort het nu tot de oudste complexonderdelen op het terrein.
Bouwhistorisch gezien is de genoemde zoldervloer met diagonale delen zeer zeldzaam en van hoge waarde. Daarvan zijn vooralsnog in Amsterdam geen andere voorbeelden bekend.

Amsterdam, 17 oktober 2023
Commissie Aanwijzing Monumenten

Annuska Pronkhorst, voorzitter

Cc Monumenten en Archeologie